

Od autora bestsellera Zlodejka kníh

MARKUS
ZUSAK

CLAYOV MOST

*O mostoch, ktoré občas spálime
a občas ich postavíme znova*

IKAR

MARKUS
ZUSAK

CLAYOV MOST

Preložil Otakar Kořínek

IKAR

Markus Zusak
BRIDGE OF CLAY

Copyright © 2018 by Markus Zusak
Translation © 2019 by Otakar Kořínek
Jacket design © 2019 by Barbara Baloghová
Slovak edition © 2019 by IKAR, a.s.

Preklad vznikol s finančnou podporou
Literárneho fondu.

ISBN 978-80-551-6857-9

Scoutovi, Kidovi a Little Smallovi,
Cate
a s láskyplnou spomienkou na K. E.:
veľkú milovníčku *jazyka*

pred začiatkom

starý ps

NA ZAČIATKU BOL JEDEN VRAH, jedna mulica a jeden chlapec, ale toto nie je začiatok, to je ešte pred ním, som to ja, a ja som Matthew, a som tu, v kuchyni, v noci – svetlo sa rozlieva ako ústie starej rieky – a klepocem, odušu klepocem. Dom okolo mňa je tichý.

Ostatní spia.

Sedím pri kuchynskom stole.

Som to ja a písací stroj – ja a starý PS, ako vrael náš dávno neexistujúci otec, že vravievala naša dávno neexistujúca stará mama. Ona mu však hovorila *klepacia mašinka*, lenže také rečové fajnovosti, nič pre mňa. Ja som známy modrinami a rozvahou, výškou, svalmi a nadávaním a občas sentimentalitou. Ak ste ako väčšina ľudí, poviete si, či vôbec viem spliesť dokopy vetu a či vôbec viem niečo o eposoch a Grékokoch. Občas je dobré, keď vás takto podceňujú, ale ešte lepšie, keď niekto vidí. Ja osobne som mal šťastie:

Ja som mal totiž Claudiu Kirkbyovú.

A chlapca a syna a brata.

Áno, vždy tu bol nejaký brat, a tento – tento z nás piatich – bol ten, čo bral všetko na svoje plecيا. Ako obvykle, povedal mi to ticho a premyslene a bolo to, samozrejme, na chlp presné. V jednom zapadákovke je písací stroj zakopaný na dvore za domom, ale musím si to presne premerať, lebo by

som namiesto toho mohol vykopať mŕtveho psa alebo hada (čo sa aj stalo, jedno aj druhé). Domyslel som si, že ak tam je pes, a ak tam je had, písací stroj nebude ďaleko.

Bol to perfektný, nepirátsky poklad.

Vyrazil som autom na druhý deň po svadbe.

Z mesta.

Do noci.

Cez záľahy prázdna, a bolo ich nekonečne.

Mesto samo drsná, ďaleká zem z rozprávky. Bolo ho vidieť zďaleka. Kraj ako zo slamy a nedozerný maratón oblohy. Okolo pustatina nízkych kríkov a nahusto pri sebe rastúcich eukalyptov a pravda pravdúca: ľudia ohnutí, zhrbení. Ohol ich tento svet.

Usmernila ma žena pred bankou v susedstve jednej z mnohých krčiem. Bola to najvzpriamenejšia žena v meste.

„Choďte hentam doľava na Turnstile Street, vidíte? Potom rovno takých dvesto metrov, potom zasa doľava.“

Mala hnedé vlasy, dobre oblečená, džínsy a čižmy, obyčajná červená košeľa, oči privreté proti slnku. Jej vek prezrádzal iba dolu koncom postavený trojuholník pokožky pod krkom. Bol unavený, starý a dovráskavený ako kožená rukoväť truhlice.

„Už viete?“

„Áno.“

„A čo, aké číslo hľadáte?“

„Dvadsaťtri.“

„Á, hľadáte starých Merchisonovcov, čo?“

„Nie tak celkom, ak mám povedať pravdu.“

Žena podišla bližšie a teraz som si všimol jej zuby, bielo žiariace, ale dožltá, ako vystatujúce sa slnko. Keď bola pri mne, podal som jej ruku a takto sme tam boli, ona a ja, jej zuby a mesto.

„Matthew,“ predstavil som sa a ona, tá žena, bola Daphne.

Keď som už bol znova pri aute, ešte sa obrátila a vykročila

späť od bankomatu. Nechala v ňom dokonca kreditku a zastala s rukou v bok. Obchádzal som auto na šoférovu stranu a Daphne prikývla, vedela. Vedela skoro všetko, akoby to mala celé prečítané.

„Matthew Dunbar.“

Skonštatovala to, nepýtala sa.

Bol som tam, dvanásť hodín od domova, v meste, kam som za celých svojich tridsaťjeden rokov nevstúpil, a oni všetci ma tam akosi očakávali.

Dlho sme sa jeden na druhého dívali, teda aspoň pár sekúnd, a všetko bolo jasné a zreteľné. Zjavili sa ľudia a putovali ulicou.

„Čo ešte viete?“ spýtal som sa. „Viete, že som si sem prišiel po písací stroj?“

Otvorila druhé oko.

Premohla poludňajšie slnko.

„Písací stroj?“ Totálne som ju zaskočil. „O čom to, preboha, meliete?“

Vtom, ako na zavolanie, začal vykrikovať akýsi starý chlap, či je to vraj jej kreditka, čo blokuje premávku v tom zasratom bankomate, a ona sa po ňu rozbehla. Možno som mohol vysvetliť – že v tom celom príbehu je starý PS, ešte keď sa v ordináciách používali písacie stroje, a sekretárky mlátili do ich klapiek. Či by ju to zaujímalo, alebo nie, to neviem. Viem iba toľko, že ma nasmerovala celkom presne.

Miller Street:

Pás malých, úhľadných domov ako montážna linka, pečúcich sa v horúčave.

Zaparkoval som, zavrel som auto a prešiel cez svieži zelený trávnik.

A vtedy som zaľutoval, že som sem nepriviedol dievča, s ktorým som sa práve oženil – alebo skôr ženu a mamu mojich dvoch dcér – a, samozrejme, aj dcéry. Tie decká, tým by sa

tu páčilo, chodili by tu, poskakovali a tancovali, samá ruka, noha a preslnené vlasy. Robili by mlynské kolesá a vykrikovali by: „Nie aby si okukoval naše nohavičky, jasné?“

Svadobná cesta ako vymaľovaná:

Claudia v robote.

Dievčatá v škole.

Takto sa mi to páčilo, časti môjho ja, samozrejme. A mne celému sa to páčilo celé.

Nadýchol som sa, vydýchol a zaklopal.

Dom, vnútri bolo ako v peci.

Nábytok ako ugrilovaný.

Obrazy ako práve vytiahnuté z hriankovača.

Mali klimatizáciu. Pokazenú.

Čaj a keksíky, škótske prsty, ako sa im hovorí, a na okno dorážalo slnko. Pri stole výdatný pot. Kvapkal z rúk na obrus.

Pokiaľ ide o nich, o Merchisonovcov, boli to počestní, vlasatí ľudia.

Dvojica, muž v modrom tielku, velikánske bokombrady, na jeho lícach vyzerali ako sekáče na mäso z kožušiny, a žena menom Raelene. Mala perlové náušnice, husté kučery a v ruke držala tašku. Na odchode nakupovať, ale zostala. Len čo som spomenul dvor a že by tam mohlo byť niečo zakopané, nemohla neostať. Keď sme vybavili čaj a z keksíkov ostali omrvinky, upreli sa na mňa bokombrady. Prehovoril bez obalu, priamočiaro:

„Hádam aby sme sa dali do práce.“

Vonku, na vyprahnutom dlhom dvore, som zabočil doľava k roztahovaciemu stojanu na vešanie bielizne a povádnutej, usychajúcej banksii. Na okamih som sa obzrel: malý dom, plechová strecha. Slnko ešte nad ňou, ale ustupuje, skláňa sa k západu. Kopal som lopatou a hrabal rukami.

„No doboha!“

Pes.

Znova.

„No doboha!“

Had.

Z jedného aj druhého len kosti.

Opatrne sme ich prihrnuli k sebe.

Vyložili sme ich na trávnik.

„No mňa zložil!“

Ten chlap to povedal tri razy, ale najhlasnejšie, keď som konečne natrafil na starú remingtonku, sivú ako guľka do pušky. Zbraň v zemi, trojmo zabalená v tuhom plaste, takom priehľadnom, že som videl klapky: najprv Q a W, potom v strednom riadku F a G, H a J.

Chvilu som na ne vyvaľoval oči. Len vyvaľoval oči:

Čierne klapky, ako zuby dajakej obludy, ale priateľské.

Konečne som ju vytiahol von, opatrne, špinavými rukami. Všetky tri jamy som zahádzal. Stiahli sme z nej obal a zadívali sme sa na ňu, potom sme si čupli a skúmali ju.

„Čertovská vec,“ utrúsil Merchison. Kožušinové sekáče sa pomykávali.

„To veru áno,“ prisvedčil som, bola to nádhera.

„To by som teda nebol povedal, že sa *také niečo* stane, keď som ráno otvoril oči.“ Vzal ju a podal mi ju.

„Zostanete na večeru, Matthew?“

To jeho stará pani, ešte z toho celého dost' paf. No paf-nepaf, večera nezvítazila.

Dvihol som počupiačky hlavu. „Ďakujem, pani Merchisonová, ale som ešte plný tých keksíkov.“ Zadíval som sa na dom, znova. Bol už zahalený v tieni. „Už pôjdem.“ Obidvom som podal ruku. „Neviem, ako sa vám dost' poďakovať.“ Vykročil som, písací stroj bezpečne v náručí.

Lenže Merchison mal ešte čosi na mysli.

„Přřř!“ zvolal rázne.

Čo ešte odo mňa chce?

Tie dve zvieratá, nevykopal som ich zrejme pre nič, za nič, a tak som sa obzrel spod stojana na bielizeň – značka Hills Hoist, taký istý ako náš, starý, ukonaný – a čakal som, čo povie. A povedal to.

„Nezabudli ste tu niečo, kamoško?“
Kývol hlavou na psie a hadie kosti.

A takto som odišiel.

Na zadnom sedadle môjho starého kombi boli v ten deň zvyšky kostry psa, jeden písací stroj a pružná kostica z kráľovskej mulgy.

Približne na polceste som zastavil. Vedel som o jednom mieste – malá zachádzka, posteľ a oddych – ale rozhodol som sa, že tam nejdem. Namiesto toho som ležal v aute s hadom pri krku. Keď som zaspával, myslel som na to, že vždy a všade sú začiatky pred začiatkami – lebo pred mnohými, premnohými vecami bol v tom starom zapadnutom zapadákové chlapec, a ten kľáčal na zemi, keď had zabil toho psa a pes zabil toho hada... ale to všetko ešte len príde.

Áno, ale nateraz vám stačí toto:

Na druhý deň som prišiel domov.

Dorazil som späť do mesta, na Archer Street, kde sa to všetko začalo a bežalo mnohými a všelijakými cestami. Hádka, prečo som, do kelu, priviezol späť psa a hada, vyšumela už pred niekoľkými hodinami, tí, čo mali odísť, odišli, a tí, čo mali zostať, zostali. Hádka s Rorym pri návrate o obsahu zadného sedadla bola čerešničkou na torte. Práve s Rorym, len si predstavte. On, ako aj ostatní, dobre vie, kto, prečo a čo sme zač:

Tragická, polorozpadnutá rodina.

Komiks o chlapoch, krvi a beštiách, *tresk-bum!*

Narodili sme sa ako takéto relikvie.

Uprostred tohto dohadovania sa Henry usmial, Tommy sa rozosmial a obaja povedali: „Presne ako vždy.“ Štvrtý z nás spal, spal celý čas, čo som bol preč.

Pokiaľ ide o moje dve dievčatá, keď prišli dnu, žasli nad kosťami a opýtali sa: „Prečo si ich priniesol domov, oco?“

Lebo je idiot.

Preletelo to myslou Rorymu, to som vedel hneď, ale pred mojimi deťmi to nepovedal.

Pokiaľ ide o Claudiu Dunbarovú – predtým Claudiu Kirkbyovú – tá len krútila hlavou, vzala ma za ruku a bola rada, celá strašne rada, že som to zasa ja. Určite preto, lebo som bol šťastný.

Šťastný.

Šťastný je také prihlúple slovo, ale toto píšem a hovorím vám prosto a jednoducho preto, lebo sme takí, akí sme. A ja teraz osobitne, lebo túto kuchyňu som si zamiloval, a aj celú jej veľkú a hroznú minulosť. Musím to urobiť tu. Patrí sa urobiť to tu. Som šťastný, keď počujem, ako moje písanie plieska na stránku.

Predo mnou starý PS.

Okolo neho doškriabané drevené územie stola.

Je tam soľnička a všelijaké koreničky, a spoločnosť im robia zánovité omrvinky z hriankov. Svetlo na chodbe je žlté, svetlo tu je biele. Sedím, rozmýšľam a klepem. Klepocem a klepocem. Písať je vždy ťažké, ale ľahšie, keď je čo povedať:

Porozprávam vám o našom bratovi.

O štvrtom chlapcovi Dunbarovcov, ktorý sa volá Clay.

Stalo sa mu všetko, čo sa môže stať

Prostredníctvom neho sme sa všetci zmenili.

prvá část'

mestá

portrét vraha ako muža v strednom veku

AK PRED ZAČIATKOM (prinajmenšom pred začiatkom písania) bol písací stroj, pes a had, samým začiatkom – pred jedenástimi rokmi – bol Vrah, mulica a Clay. Ale aj v začiatkoch musí prísť na rad niekto ako prvý, a v ten deň to mohol byť iba Vrah.

On je napokon ten, čo všetko rozbehol a nás všetkých prinútil obzrieť sa do minulosti. Rozbehol to tým, že prišiel. Prišiel o šiestej.

Stalo sa tak, a celkom príhodne, v ďalší žeravý februárový večer. Deň uvaril betón, slnko stálo vysoko a žeravé. Horúčava, tej sa bolo treba držať a spoliehať sa na ňu, alebo skôr, ona sa zmocnila *jeho*. V dejinách vrahov, nech sa vyskytli kdekoľvek, toto bolo určite najdojímavejšie:

Meter sedemdesiatpäť, výška priemerná.

Sedemdesiatpäť kíl, váha normálna.

Ale nemýľme sa – bola to ruina v obleku. Nahrbený, zložený. Pretláčal sa vzduchom, akoby rátal s tým, že vzduch s ním skoncuje, lenže neskoncoval, v ten deň nie, lebo zrazu mu to nepripadalo, že čas by chcel vrahom milosrdne poslúžiť.

Áno, v ten deň to vycítil.

Zavetril to.

Je nesmrteľný.

Tým je vystihnuté vlastne všetko.

Ak Vrah uverí, že je nezavražditeľný, v tej chvíli by na tom bol lepšie, keby bol mŕtvy.

Dlho, predlho, najmenej desať minút, stál na začiatku Archer Street, s úľavou, že je konečne tu, a zhrozený, že je tu. Ulici bol vcelku ľahostajný. Vetrík fúkal, ale nevšímavo, jeho dymový pach bol hmatateľný. Autá sa skôr tlačili na seba než parkovali a elektrické vedenie sa prehýbalo pod ťarchou mlieknych, rozhorúčených a podráždených holubov. Okolo ulice sa vinulo mesto a volalo:

Vitaj späť, Vrah.

Hlas veľmi vrúcny, pri ňom.

Si trocha v kaši, tak by som povedal... lenže trocha v kaši to zďaleka nevystihuje – si v príšernom srabe.

Vedel to.

A horúčava sa po chvíli priblížila.

Archer Street sa chystala na to svoje, takmer si šúchala ruky, a Vrah skoro vzbĺkol plameňom. Cítil, ako sa to šíri, kde-si v saku sa to šírilo a s tým prišli otázky:

Môže ísť ďalej a skončiť so začiatkom?

Môže to naozaj dotiahnuť do konca?

Dožičil si poslednú lahodnú chvíľu – záchvev nehybnosti – a potom preglgol, pomasíroval si korunu trnistých vlasov a s pochmúrnym odhodlaním vykročil k číslu osemnásť.

Muž v horiacom obleku.

V ten deň šiel, samozrejme, za piatimi bratmi.

Za nami, Dunbarovcami.

Od najstaršieho po najmladšieho:

ja, Rory, Henry, Clayton, Thomas.

Už nikdy nebudeme takí ako predtým.

Pravdupovediac, nič už také nebude – a aby ste si trocha ochutnali to, do čoho vstupoval Vrah, mal by som vám povedať, čo sme boli zač: